

Правове забезпечення євроінтеграції: загальноправовий та галузевий аспекти в контексті сталого розвитку

*Камардіна Юлія Вікторівна¹, Татарчук Олександр Миколайович²,
Михайлов Руслан Іванович³*

Отримано	Секція	УДК
27.05.2024	Право	327

DOI: <http://orcid.org/10.5281/zenodo.11357713>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. У статті здійснено історичний аналіз законодавчих процесів на шляху до євроінтеграції. Встановлено, що перші нормативні документи з акцентом на євроінтеграцію були прийняті, ще за часів президента Л. Кучми. Однак особливої актуальності євроінтеграційні процеси набули під час Революції Гідності та загострилися з початком повномасштабного вторгнення. Окрему оцінку під час дослідження відведено саме способам синхронізації нашого законодавства з європейським. Загалом було встановлено, що у світовій практиці часто використовується метод імплементації міжнародних норм, шляхом перенесення їх змісту або суті у національні закони. Водночас системний аналіз нормативно-правових актів України показав, що для нашої держави найбільш прийнятним є спосіб адаптації, коли національне законодавство підлаштовується під норми міжнародного права шляхом внесення відповідних змін у закони або прийняття нових з орієнтацією на європейські цінності.

Так, дослідження показало, що шлях України до Європейського Союзу, складний та тривалий, однак нині маємо очевидні зрушення на цій ниві. Зокрема надання Україні статусу кандидата на членство у Європейському Союзі вказує на те, що Україна виконує вимоги Єврокомісії, а за результатами 2023 року стан виконання Україною Угоди про асоціацію становить 77 %. Це вказує на правильну політику та законодавчу роботу держави у цьому сегменті.

Під час дослідження, дано оцінку окремим реформам, які були проведені в рамках Угоди про асоціацію, зокрема антикорупційній. Встановлено, що на ефективність антикорупційної політики вплинули прийняття відповідних законів та цифрові можливості з упередження корупційних схем. Підтвердженням цього є зокрема й показник України в індексі сприйняття корупції за 2023 рік де Україна має один із

¹ кандидат юридичних наук, Доцент кафедри права, економіко-правовий факультет, Маріупольський державний університет, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2295-5559>.

² викладач, кафедра правоохоронної діяльності та поліцейстики, факультет № 1, Криворізький навчально-науковий інститут, Донецький державний університет внутрішніх справ, ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-8014-6933>

³ кандидат юридичних наук, доцент, кафедра правоохоронної діяльності та поліцейстики факультету № 1, Криворізький навчально-науковий інститут, Донецький державний університет внутрішніх справ, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2965-7260>

найкращих результатів за минулий рік у світі та додала у свій загальний результат 3 бали, чого не було за все існування незалежної України.

Ключові слова: нормативна адаптація, механізми імплементації європейського права, гармонізація законодавства, правові стандарти ЄС, ефективність правових реформ.

Legal support for European integration: general legal and sectoral aspects in the context of sustainable development

Annotation. The article provides a historical analysis of legislative processes on the path to European integration. It is established that the first regulatory documents with an emphasis on European integration were adopted during the time of President Leonid Kuchma. However, European integration processes gained particular relevance during the Revolution of Dignity and escalated with the beginning of the full-scale invasion. A separate assessment was made of the ways in which our legislation is synchronised with the European one. In general, it was found that in global practice, the method of implementing international norms by transferring their content or essence into national laws is often used. At the same time, a systematic analysis of Ukraine's legal acts has shown that the most acceptable method of adaptation for our country is when national legislation is adjusted to international law by amending laws or adopting new ones with a focus on European values.

Thus, the study showed that Ukraine's path to the European Union is complex and lengthy, but there are now obvious developments in this area. In particular, granting Ukraine the status of a candidate for membership in the European Union indicates that Ukraine is fulfilling the requirements of the European Commission, and as of 2023, Ukraine's implementation of the Association Agreement is 77%. This indicates the correct policy and legislative work of the state in this segment.

The study assessed certain reforms that were carried out under the Association Agreement, including anti-corruption reforms. It is established that the effectiveness of anti-corruption policy was influenced by the adoption of relevant laws and digital capabilities to prevent corruption schemes. This is confirmed, among other things, by Ukraine's score in the Corruption Perceptions Index for 2023, where Ukraine has one of the best results in the world for the past year and has added 3 points to its overall score, which has not happened in the entire existence of independent Ukraine.

Keywords: regulatory adaptation, mechanisms of implementation of European law, harmonisation of legislation, EU legal standards, effectiveness of legal reforms.

Вступ

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Економічні союзи різних держав змінюють глобалізаційні процеси шляхом взаємодії поліпшують економічний розвиток держав, підвищують стійкість до зовнішніх негативних факторів, спрощують міграційні процеси, сприяють інвестиційному клімату. До подій 2013 року Україна намагалася підтримувати тісні взаємовідносини з росією, що на той час здавалося логічним у геополітичному сенсі, одночасно наша держава тяжіла до європейських цінностей та рівня їх життя, що відображалось у нормативно-правових документах нашої держави. Події 2013 року змінили свідомість як громадян, так і політикуму, країна покинула після тривалого

пострадянського сну. Після подій Революції Гідності Україна почала активний курс на зближення з Європою, а військове вторгнення кривавого сусіда на нашу територію у лютому 2022 році, лише підтвердило, що з росією у нас спільні лише кордони, цінності категорично різні. Тож розуміємо, що політична та економічна ситуація мають безпосередній вплив на вибір та підтримку людей. Так, у квітні 2014 року євроінтеграційні процеси України підтримували 54% громадян, а у березні 2022 року, ця кількість вже становила рекордних 91%. Принагідно зауважити, що рівень підтримки України та її вступу до ЄС досить високий і у громадян Європейського Союзу [1].

Тема євроінтеграції, та нормативно-правового забезпечення цього процесу не втрачає своєї актуальності, оскільки Україна, ще не досягла кінцевої мети – вступу до Європейського союзу. Відповідно процес адаптації законодавства та проведення євроінтеграційних реформ триває, що потребує додаткового наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема євроінтеграції є досить обговорюваною як у політичних так і у наукових колах. Так, В.І. Гришко та Б.С. Киричук [1] вбачають, успішність повоєнного відновлення саме у співпраці з європейськими партнерами. У контексті даного дослідження надавалася оцінка саме науковим працям де досліджувалося питання нормативно-правового забезпечення євроінтеграції.

Питанню нормативного забезпечення прав людини приділили свою увагу К.А. Ходаківська та В.Б. Черватюк [2]. Л.С. Лукашук [3] дав загальну оцінку публічним механізмам та їх нормативно-правовому забезпеченню.

В.В. Ступак [4] присвятив роботу Угоді про асоціацію та питанню її імплементації у національне законодавство. К.Я. Сьох, М.М. Гультай [5], дали загальну оцінку питанню імплементації правових норм, а Д.П. Мартиновський визначив способи такої імплементації у національне законодавство.

М.Ю. Задніпряна-Корінна [7], О.О. Орлова [8] та В.І. Ямковий [9] досліджували аспекти гармонізації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу, зокрема автори дійшли подібних висновків про те, що гармонізація законодавства відбувається у складі адаптації, та рідко зустрічається у нормативно-правових актах України. При цьому О.Б. Пугаченко [10], досліджувала передумови адаптації українського законодавства до європейських правових стандартів. Вказане дослідження наштовхнуло на висновок про те, що адаптація найчастіше використовується в Україні, коли мова йде про уподібнення національних норм права до європейських.

Загальну оцінку трансформації України у контексті євроінтеграції здійснили В.А. Шинкар та С.М. Рошко [11]. При цьому А. А. Вдовічен та О.В. Воронова [12] дослідили надбання та прогрес України на шляху до Європейського Союзу. У цьому контексті В.Т. Біла [13] оцінила цифрові трансформації України та успіхи співпраці України з країнами Європейського Союзу. Згідно з дослідженням авторки, це той сегмент, де Україна досягла значного успіху, зокрема у частині цифрових документів.

У контексті дослідження євроінтеграційних реформ, корисним було дослідження проведене Г.С. Крайник [14] який оцінив реформу Конституційного Суду України, її успіхи та недоопрацювання. Ефективність антикорупційної реформи підтвердив у своєму дослідженні Т. Головань [15], автор акцентував на успішній адаптації антикорупційного законодавства, а результати окремих міжнародних досліджень підтвердили очевидні успіхи України на цій ниві.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є дослідження теми нормативно-правового регулювання євроінтеграційних процесів України.

Завдання статті. Відповідно до визначеної мети, під час дослідження слід виконати такі завдання:

- Здійснити загальну оцінку нормативного забезпечення євроінтеграції України крізь історичну ретроспективу.

- Визначити найбільш прийнятний механізм уподібнення нормативно-правових актів України до європейських стандартів.
- Охарактеризувати ефективність окремих реформ, які були проведені у процесі євроінтеграції

Матеріали та методи

Методологічну основу дослідження теми правового забезпечення склали такі напрямки, як вивчення наукових праць вітчизняних вчених, зокрема засобами здійснення аналізу та узагальнення їх ідей, а також опрацювання чинного національного законодавства з питань, що регулюють євроінтеграційні процеси.

На початковому етапі дослідження було здійснено вивчення особливостей виникнення, формування та розвитку євроінтеграційних процесів та їх нормативного забезпечення, таке дослідження було здійснено за допомогою історичного методу пізнання, що дало змогу прослідкувати динаміку розвитку євроінтеграції в Україні, періоди її стагнації та значного сплеску. Дослідження історичних етапів євроінтеграції в Україні стало можливим зокрема і засобами структурно-функціонального методу.

За допомогою формально-юридичного методу було досліджено нормативно-правову складову предмета дослідження, встановлено, що Україна досягла досить високих результатів у реформуванні різних сфер суспільно-політичного життя засобами адаптації національного законодавства до європейського. За допомогою методу системного аналізу здійснено загальну оцінку законодавчого процесу націленого на вступ України до Європейського Союзу.

Інформація, щодо ефективності євроінтеграційних процесів в Україні була взята з Урядового порталу та сайту Transparency International Ukraine, та опрацьована методом контент-аналізу, засобами квантифікації отриманої інформації висновки були інтерпретовані у науковому дослідженні.

Результати

Євроінтеграція – це складний багаторівневий процес наближення України до Європейського Союзу (далі – Європейський Союз або ЄС), який охоплює зміни та адаптацію до європейських політичних, соціальних та економічних цінностей [2].

Нині Україна знаходиться на важкому шляху до членства в ЄС, враховуючи воєнні реалії у яких перебуває країна досягнення очікуваних результатів є досить тернистими. Не дивлячись на воєнні складності, Україна продовжує нищити ворога та одночасно виконує вимоги Європейської комісії впроваджуючи реформи, які відповідають правовим стандартам ЄС. Нині Україні надано статус кандидата на вступ до ЄС, а це означає, що Україна не має права не виправдати довіру наших європейських партнерів [12].

Питання правового забезпечення євроінтеграції в Україні слід розглядати у контексті історичної ретроспективи. Гучні заяви, щодо інтеграції України до ЄС, почали лунати доволі давно. Ще в далекому 1998 році президентом України Леонідом Кучмою було затверджено Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу (далі - Стратегія). Затвердження цієї Стратегії відбулося у контексті вступу до ЄС Польщі та Угорщини, що по суті створювало нову геополітичну ситуацію, адже після вступу цих країн до згаданого союзу Україна починала межувати з ЄС. Стратегія визначала ключові вектори співробітництва України та ЄС та напрямки адаптації європейського законодавства до законодавства європейських країн у сфері економічної, підприємницької, політичної, культурної активності громадян України. Сподівання які були викладені у Стратегії, і до цього часу не втрачають свою актуальність, адже

основною метою євроінтеграції було зростання добробуту громадян та приведення його до рівня, що склався у державах-членах ЄС [16].

Цього ж 1998 р. була створена Міжвідомча координаційна рада з адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Завданням новоствореної комісії було синхронізувати законодавство України з європейським, при цьому координація цих процесів була покладена на Міністерство юстиції України. Зокрема вказаний орган здійснював переклад європейського законодавства [9].

У цьому контексті у серпні 1999 року Кабінетом Міністрів України була схвалена Концепція адаптації правової системи України до правової системи Європейського Союзу (далі – Концепція адаптації або Концепція), відповідно до якої процес адаптації ділився на три етапи:

- розбудова та створення належних умов для розвитку розгалуженої правової системи України відповідно європейських правових стандартів;
- гармонізація законодавства України з законодавством ЄС;
- визначення пріоритетних євроінтеграційних напрямів та нормативне забезпечення їх впровадження [8].

Як бачимо, саме у Концепції адаптації згадується процедура гармонізації законодавства, однак, якщо проаналізувати зміст концепції, вбачається, що вона відбувається вона у процесі адаптації. Гармонізація законодавства широко використовується у правовій системі Європейського Союзу, та являє собою процес приведення національного законодавства держав – членів у відповідність норм ЄС, результатом такої гармонізації є створення умов для господарської діяльності відповідних суб'єктів на території ЄС. По суті країни – члени, та країни які знаходяться на шляху до членства у ЄС вносять зміни, доповнення або ж приймають нові нормативні документи які гармонізують з правовими стандартами ЄС.

По суті це такий собі метод, який трансформує національне законодавство та уподібнює їх до Європейських, результатом чого є створення спільної системи законодавства, що значно спрощує економічні, соціальні, політичні відносини між країнами [7]. Такі трансформації можуть мати місце лише за умови наближення до європейських інституцій [8]. Однак, якщо оцінити національне законодавство можемо прослідкувати, що переважна більшість нормативно-правових актів містить визначення саме адаптації національного законодавства до міжнародних норм права, а не гармонізації. Оскільки поняття адаптації є ширшим та по суті включає в себе гармонізацію.

Механізм адаптації українського законодавства до європейського права його етапи та послідовність були визначені ще у далекому 2004 році у Законі України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» № 1629-IV, який до цього часу чинний та застосовується у питаннях адаптації національного законодавства до європейського. Вказаний закон закріпив пріоритети держави на шляху інтеграції України до Європейського Союзу. Він визначає політику держави направлену на адаптацію національного законодавства до законодавства Європейського союзу, зокрема у процесі нормотворення, зовнішньої політики, перекваліфікації кадрів, науково-освітнього процесу. Також закон визначає пріоритетні сфери, в яких здійснюється адаптація законодавства України. Також, з моменту набрання чинності Законом № 1629-IV кожен законопроект, внесений до Верховної Ради України повинен бути оцінений Комітетом Верховної Ради України з питань європейської інтеграції. Саме цей комітет робить висновок щодо належності запропонованого законопроекту за предметному визначенню нормативного акту ЄС [17].

Вказаним законом визначені й інституціональні механізми адаптації європейського законодавства у розрізі законодавчої та виконавчої гілок влади. На рисунку 1 можемо розглянути такі механізми.

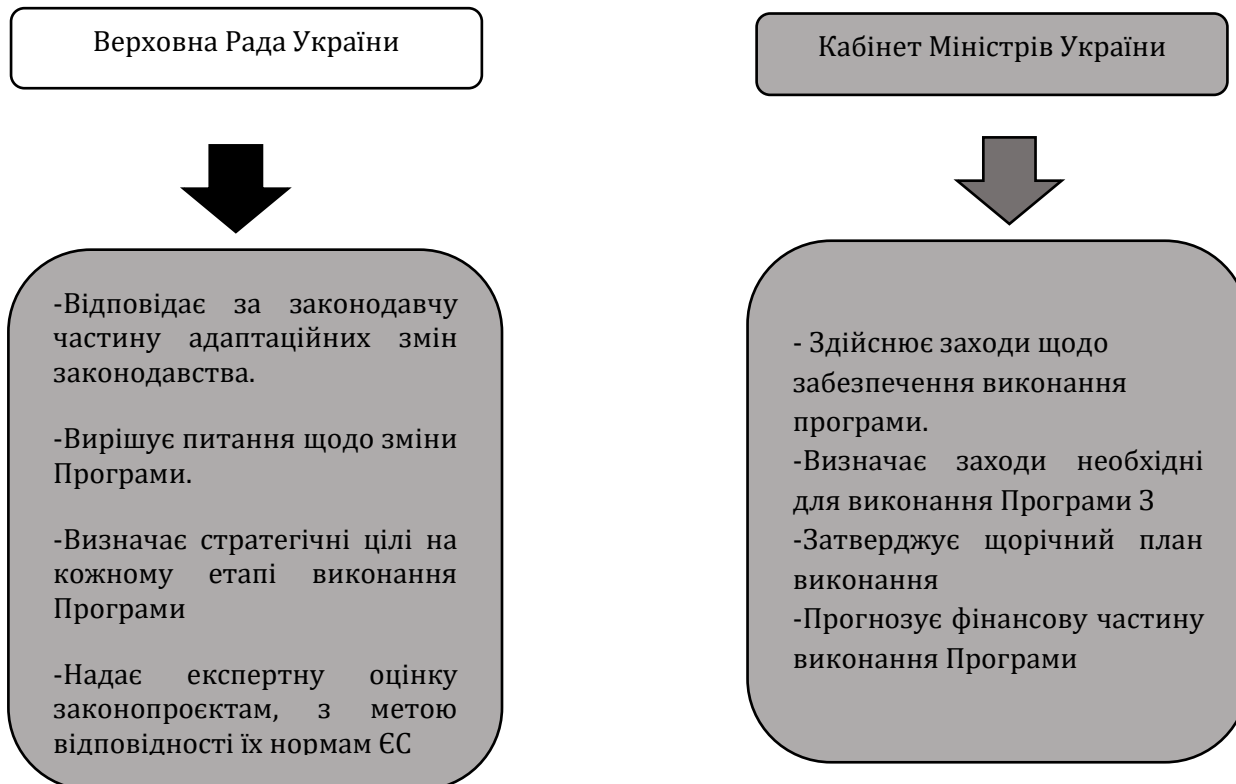

Рис. 1 Інституціональні механізми адаптації

Джерело: розробка автора на основі [17].

Водночас органом до компетенції якого віднесено координація виконання Програми, є уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, головою якого є Прем'єр Міністр України. Зокрема вказаний орган відповідав за політику адаптації національного законодавства до європейського, здійснення його перекладу та аналітики, розробляв пропозиції Мінфіну, щодо фінансової складової Програми, моніторинг виконання Програми, також входив до обов'язків цього органу[17].

Тож розуміємо, що адаптація є складовою інтеграційних процесів, яка включає в себе складний державний механізм її забезпечення. Однак гармонізація національного законодавства до міжнародного неможлива без чіткої послідовності дій. Процес адаптації складається з конкретних етапів, на кожному з яких виконуються свої завдання. На рисунку 2 можемо розглянути послідовність адаптації національного законодавства до законодавства ЄС.

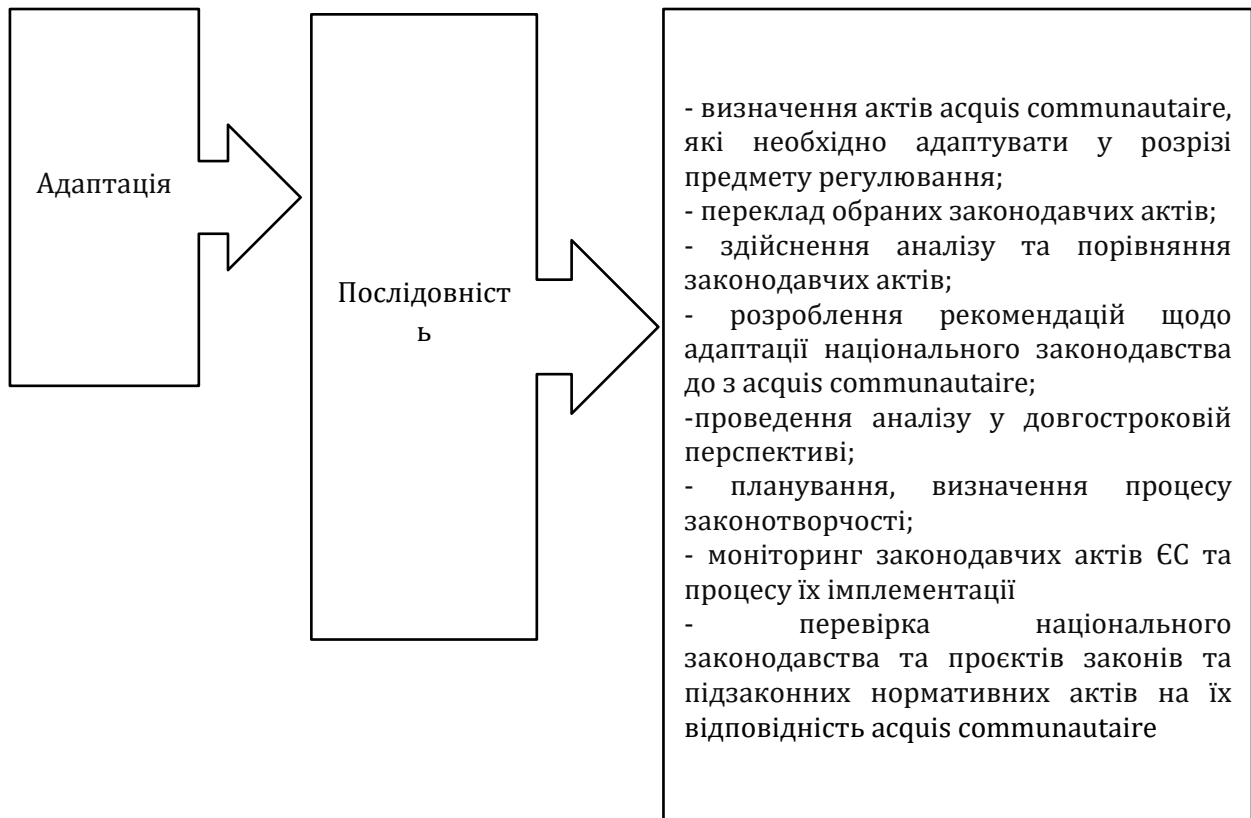

Рис. 2. Послідовність адаптації законодавства України до Європейського.

Джерело: розробка автора на основі [10].

Водночас у наукових колах, особлива увага приділяється саме способу імплементації міжнародних норм права її механізмів та особливостей у національне законодавство, так Сьох К.Я., Гультай М.М. та Мартиновський Д.П. визначили наступні механізми імплементації міжнародного законодавства, що широко використовується у світовій практиці:

➤ **інкорпорація** – спосіб за яким норми міжнародного права ідентично відображаються у національних нормативно-правових актах, без змін та перефразувань.

➤ **трансформація** – це перефразування змісту міжнародних правових норм відповідно до внутрішньодержавного права та національних особливостей. При цьому зберігається суть такої норми та її предмет регулювання. Трансформація може видозмінюватись та бути прямою або опосередкованою. При прямій імплементації переноситься тотожна суть правової норми, а при опосередкованій створюється новий нормативний акт, який відтворює положення міжнародного договору.

➤ **відсилка** – за такого способу зміст міжнародної правової норми не входить до норми національного законодавства, при цьому внутрішньодержавний нормативно-правовий акт містить посилання на ту норму міжнародного права яка регулює певні правовідносини. По суті відбувається пряме застосування норм міжнародного права, а національні норми лише вказують де її шукати. Оскільки за такого способу норми міжнародного права діють у національному законодавстві у незмінному вигляді, є необхідність здійснювати моніторинг, щоб воно не суперечило нормам національного законодавства.

➤ **рецепція** – це повторення законодавчим органом у національному законодавстві змісту міжнародної правової норми. По суті відбувається дослівний

переклад норми права. Зазвичай, рецепція норм (правил) міжнародних договорів національним правом є початковим етапом імплементації[5; 6].

Кожен із зазначених способів, має свої позитивні сторони у процесі імплементації та дає можливість державі обрати найбільш зручний спосіб підлаштування міжнародного законодавства до національного. З аналізу означених механізмів, можна зробити висновок, що імплементація являє собою процес перетворення норм міжнародного права на норми внутрішньодержавного. Однак оцінка національного законодавства вказує на те, що для України найбільш прийнятним є саме механізм адаптації, коли національне законодавство пристосовується до міжнародних правових норм, шляхом внесення змін до існуючих нормативно-правових актів, та шляхом прийняття нових законів з урахуванням міжнародних нормативних вимог.

Повертаючись до історичних подій розвитку євроінтеграції в Україні слід згадати і про третього президента України Віктора Ющенка, який був особливо орієнтованим на європейські цінності. Саме за часів його президенства розпочався переговорний процес, щодо підготовки Угоди про асоціацію. Водночас, реальний процес євроінтеграції виявився дуже складним та омитим кров'ю громадян України. Так, у листопаді 2013 року президент України Віктор Янукович, не зважаючи на соціальні настрої та загальнодержавну зацікавленість у євроінтеграції, відмовився ставити свій підпис під Угодою про асоціацію Україна - ЄС у Вільнюсі. Наслідком такого вчинку тодішнього президента, стало масове протистояння народу, результатом чого стала зміна влади та підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію або Угода).

21 березня 2014 була підписана політична частина Угоди, а 27 червня того ж року економічна її частина. Остаточна ратифікація Угоди відбулася у вересні 2017 року. По суті Україна ще від 2014 року почала наближати своє законодавство до європейського, однак з 2017 року такі свої зобов'язання остаточно закріпила Угодою [4]. Цим документом було створено асоціацію між Україною та державами-членами, з метою зближення цих країн, посилення політичного діалогу, забезпеченню миру та стабільності, запровадження умов для економічних та торговельних відносин, посилення співпраці у сфері юстиції та безпеки [18]. На таблиці 1 можемо спостерігати основні структурні елементи Угоди про асоціацію.

Таблиця 1.

Основні складові Угоди про асоціацію

Політичний діалог і реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері закордонних справ та політики безпеки	Визначено пріоритети у міжнародній співпраці та стабільності та шляхів співробітництва. Сприяння зростанню демократичних цінностей, верховенства права, посилення співпраці у питаннях безпеки та оборони, сприяння принципам суверенності та незалежності, територіальної цілісності. Розділом особливості співробітництва та взаємодії з питань внутрішніх реформ, безпекових питань, юрисдикції міжнародного кримінального суду, регіонального розвитку, боротьби з тероризмом
Юстиція, свобода і безпека	Вказаний розділ визначає основні напрямки співробітництва з питань верховенства права. Так, він включає основоположні європейські принципи з питань поваги до прав людини та її основоположних свобод, у сфері міграції, притулку та управління кордонами; щодо персональних даних. Також, визначає принципи поведіння з працівниками у Європі та їх доступі до праці. Співробітництво у питаннях запобігання обігу наркотиків, боротьбі з корупцією, правове співробітництво також передбачено у цьому розділі
Торгівля і питання пов'язані з торгівлею	Найбільший розділ Угоди, який передбачає: митне співробітництво, зокрема скасування окремих мит, зборів та інших платежів, також

	нетарифні заходи, зокрема обмеження експорту та імпорту. Розділом також визначено: адміністративне співробітництво з третіми країнами у питаннях торгівлі, засоби захисту торгівлі, антидемпінгові компенсаційні заходи, технічне співробітництво у питаннях торгівлі, санітарні та фітосанітарні заходи. Транскордонні послуги, відносини з бізнес-спільнотою та підприємницька діяльність також охоплені цим розділом. Нормативно-правове регулювання зазначених відносин урегульовано у даному розділі Угоди.
Економічне та галузеве співробітництво	Питання енергетики, зокрема ядерної займають ключову роль у цьому розділі. Також розділ передбачає макроекономічне співробітництво, фінансову складову енергетичного сегменту, питання державного контролю та міжнародного аудиту. Питання навколишнього середовища, науки, технології, металургійної галузі. Також цей розділ включає, фінансові послуги, корпоративне управління, сільське господарство, медіа, морську політику, освіту, охорону здоров'я, культуру.
Фінансове співробітництво	Розділ визначає особливості та принципи фінансової допомоги через відповідні механізми та інструменти фінансування ЄС.

Джерело: розробка автора на основі [18].

З системного аналізу зазначеної вище Угоди вбачається, що саме вона є основою загальноправового та галузевого розвитку України у євроінтеграційному процесі. Саме підписанням Угоди про асоціацію Україна взяла чіткий курс на євроінтеграцію, та прийняття правових стандартів ЄС. Україна і раніше приймала закони з орієнтацією на Європу, однак після Революції гідності та ратифікації країнами членами Угоди про асоціацію Україна активно розпочала законотворчий процес направлений на наближення України до Європи.

Після підписання Угоди про асоціацію розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 №847-р. було затверджено план заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки [19]. Це один з нечисленних нормативно-правових актів де фігурувало формулювання саме імплементації Угоди про асоціацію. Однак у жовтні 2017 року вказане розпорядження втратило чинність на підставі новоприйнятої постанови Кабінету Міністрів України Кабінету Міністрів України Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 25.10.2017 №1106. Тобто, Кабінет Міністрів України вказаною постановою визначив, що держава України не імплементує Угоду про асоціацію, а виконує її вимоги шляхом внесення змін до законодавства України, щоб воно відповідало змісту підписаної угоди, що відповідає змісту адаптації [20].

У рамках євроінтеграції в Україні проведено низку реформ, які полягали в удосконаленні національного законодавства та адаптації його до законодавства Європейського союзу, окремі з них у галузевому розрізі розглянемо у рамках даного дослідження. Цифрова реформа та Інтеграція України до Єдиного цифрового ринку ЄС (ЄЦР) є важливою умовою співпраці в сучасному світі. У рамках цієї реформи Україна наближає свої стандарти у сфері цифровізації до європейських, зокрема у питаннях кібербезпеки, електронної аутентифікації, електронних платежів, захисту даних, сприяння транскордонній електронній комерції тощо [21].

На цьому шляху Україною адаптовано положення Закону України «Про електронні довірчі послуги» до європейських стандартів, що значно прискорить інтеграцію України до ЄЦР ЄС. Очевидних успіхів у питаннях цифрових трансформацій держава досягла, зокрема у сфері електронних послуг, Дія.Підпис, проекти Дія.Цифрова освіта та Дія.Бізнес. На законодавчому рівні електронним та паперовим документам надано однакової юридичної сили А громадяни та бізнес мають можливість доступу до електронних документів засобами електронного застосунку Дія. Такі цифрові надбання нашої держави навіть стали прикладом запозичень деякими європейськими країнами [13].

Екологічна безпека у контексті євроінтеграції, також зазнала змін, оскільки це є важливою умовою Угоди про асоціацію. Так, рівень реалізації положень Угоди у питаннях захисту довкілля нині сягнув 66%. Також було адаптовано нормативно-правову базу, та взято за основу європейські механізми впровадження норм в екологічну політику України. 1 грудня 2022р. у рамках виконання угод про асоціацію було прийнято Закон України «Про хімічну безпеку та управління хімічною продукцією», який передбачає створення національної системи управління хімічними речовинами відповідно до технічних регламентів ЄС [21].

Реформа Конституційного Суду України одна з ключових вимог Єврокомісії. Так, на виконання означеної реформи Верховною Радою України було прийнято Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення порядку відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України на конкурсних засадах» Вказаний документ містить низку положень які відповідають європейським правовим стандартам, однак він не достатньо урегулює питання діяльності дорадчої групи експертів, що викликало низку питань у Венеціанської Комісії [14]. За таких обставин оцінювати реформу Конституційного суду України як ефективну, ще зарано.

Найчастіше обговорюваною як у наукових, так і у політичних колах є питання реформи антикорупційного законодавства та впровадження реальних механізмів боротьби з корупцією. Саме високий рівень корупції у державі є ключовим чинником, який віддаляє Україну від членства у Європейському Союзі. Розуміємо, що вдосконалення та введення у національне законодавство антикорупційних норм, зокрема і у питаннях кримінальних правопорушень, та відповідальності за такі діяння, неможливе без врахування світового досвіду нормотворчої діяльності в цій сфері[22].

У рамках антикорупційної реформи було прийнято Закон України «Про засади державної антикорупційної політики», яким затверджена Антикорупційна стратегія до 2025 р. [21]. Також, з позитивних антикорупційних процесів у рамках реформи, було завершено конкурси з обрання керівників НАБУ та АРМА, також у березні 2024 року обрано Голову НАЗК. Також, на вимогу міжнародних партнерів було відкрито значну частину публічних інформаційних електронних ресурсів, які були закриті після початку повномасштабного вторгнення Також, на ефективність антикорупційної політики впливають і цифрові інновації, за допомогою яких знижується корупційний вплив зацікавлених осіб, так засобами електронних ресурсів: Prozorro; eHealth; Spending; система е-декларування можливий громадський контроль, та виключення окремих корупційних ризиків [21; 23].

Безперечно Україна здійснила вражаючі кроки у питаннях боротьби з корупцією, зокрема адаптовано наше законодавство до вимог європейського, враховуються практичні рекомендації європейських партнерів у питаннях боротьби з корупцією [15]. Кожного року проводиться оцінка індексу сприйняття корупції у світі, за результатом 2023 року Україна отримала 36 балів зі 100 можливих. Показник України зріс на 3 бали у порівнянні з попереднім роком. Тепер Україна зайняла 104 місце серед 180 країн. Принагідно зауважити, що це найкращий показник за все існування незалежної України, якщо оцінювати зростання балів у розрізі всіх країн, то Україна має один із найкращих

результатів за минулий рік у світі. Оцінка останніх 10 років вказує на загальний ріст до 11 балів у індексі сприйняття корупції. Враховуючи стрімкий стрибок у 3 бали у 2023 році, можемо позитивно оцінити роботу державних антикорупційних інституцій [23].

Не зважаючи на очевидну ефективність антикорупційних реформ, розуміємо, що жодна політична система світу, зокрема і європейська не захищена від корупційних схем, навіть найбільш розвинені демократії світу страждають від цієї політичної хвороби. Тому, наближення до європейських стандартів потребує не лише законодавчої адаптації антикорупційного законодавства до європейського, а й підвищення інститутів громадянського контролю та повне виключення толерантності суспільства до корупційних дій [15].

Підтвердженням того, що Україна на правильному євроінтеграційному шляху стало ухвалення рішення про надання Україні статусу кандидата на членство в Європейському Союзі. Так 23 червня 2022 року лідери 27 країн-членів ЄС проголосували за таке рішення. Такий статус активує процес набуття Україною членства в ЄС. Кандидатство України є додатковим драйвером соціально-економічних реформ та впровадження дієвих механізмів, щодо їх виконання. У рамках кандидатства Україна матиме доступ до фінансової допомоги для країн, які готуються для вступу до ЄС, так званий інструмент передвступної допомоги, ІРА. Така допомога надається засобами інвестування проєктів або технічною допомогою, що очевидно матиме позитивний вплив на економіку країни. Тепер Україна стане учасником ініціатив та програм Європейського союзу які розроблені для країн-кандидатів на членство у ЄС. Також новий статус ставить державу перед викликами з приведення рівня життя у державі до рівня країн Європейського союзу [24].

За даними звіту про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом за 2023 рік загальний прогрес виконання Угоди про асоціацію за 2014-2024 роки зріс з 72% в 2022 р. до 77% в 2023 р., тобто на 5%. Показник 2023 вказує на прогрес у виконанні завдань, адже загальний рівень виконання Угоди за результатом цього року склав .– 88%. Якщо оцінювати роботу державних органів у розрізі виконання Угоди, то маємо наступні цифри:

- Кабінет Міністрів України – 75% виконано заходів.
- Верховна Рада України – 64% виконано заходів.
- Інші органи державної влади – 62% виконано заходів.

Прогрес у понад 90% було досягнуто у сфері інтелектуальної власності, освіти, юстиції гуманітарної політики, національної безпеки та оборони тощо [25].

Висновки

Дослідження теми правового забезпечення євроінтеграції показало, що Україна на вірному шляху. Враховуючи воєнні реалії у яких знаходиться Україна, та перспектив подолання повоєнної кризи Україні просто необхідно мати довгострокові перспективи надійного партнерства. Тому, попри складності у яких Україна перебуває нині, наша держава продовжує адаптувати законодавство відповідно до європейських правових стандартів. Під час дослідження було встановлено, що саме Угода про асоціацію стала основою загально-правового та галузевого розвитку України у євроінтеграційному процесі, саме ця Угода визначає загальний вектор розвитку нашої держави на шляху до вступу до Європейського союзу.

Під час дослідження було позитивно оцінено антикорупційну реформу та конкретні дії які були вчинені в рамках її виконання, однак розуміємо, що рівень корупції у нашій державі досить високий, і саме він віддаляє Україну від членства у ЄС, адже корупція, впливає на всі сфери життя та має ключовий вплив на рівень верховенства права в державі та економічну ситуацію. Тож, тема євроінтеграції та її нормативного забезпечення не втрачатиме своєї актуальності і надалі, оскільки Україна

досі перебуває у процесі виконання умов Європейської комісії, що й надалі потребуватиме особливої уваги у питаннях адаптації нашого законодавства до законодавства ЄС. Водночас особливої уваги потребує дослідження теми реальних механізмів боротьби з корупцією на прикладі країн Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Гришко В. І., Киричук Б. С. Євроінтеграція як запорука післявоєнного відновлення України: актуальні проблеми та перспективи розвитку. *Південноукраїнський правничий часопис. Проблеми становлення правової демократичної держави*. 2022. №4, ч. 1. С. 30-36. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.4.1.5> (дата звернення 22.05.2024).
2. Ходаківська К.А., Череватюк В.Б. Конституційно-правове забезпечення прав людини в Україні в умовах євроінтеграції. *Правова парадигма відновлення України: проблеми та перспективи: матеріали XIV Міжнар. наук.-практ. конф.*, м. Київ, 23 лют. 2024 р. Київ, 2023. С. 155-157. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/62827> (дата звернення 24.05.2024).
3. Лукашук Л. С. Нормативно-правове забезпечення публічних механізмів на регіональному рівні в умовах євроінтеграції// *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2023. №19. С. 108-127. URL : <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1149> (дата звернення : 23.05.2024).
4. Ступак В. В. Імплементация угоди про асоціацію Україна ЄС: Угода АСАА. *Наукові записки студентів та аспірантів. Міжнародні відносини*. 2020. Вип. 5. С. 299-306. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8293/1/34.pdf> (дата звернення: 22.05.2024).
5. Сьох К.Я., Гультай М.М. Імплементация нормативно-правових актів Європейського союзу у національне законодавство України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6. С. 82-84. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-6/18> (дата звернення: 22.05.2024).
6. Мартиновський Д.П. Способи імплементації міжнародних правових стандартів в національне законодавство України. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. Міжнародне право та порівняльне правознавство*. 2020. № 22. С. 216-226. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/03/23.pdf> (дата звернення: 22.05.2024).
7. Задніпряна-Корінна М.Ю. Сучасні аспекти гармонізації національного законодавства та законодавства європейського союзу. *Альманах міжнародного права*. 2023. Вип. 29. С. 44-52. DOI: <https://doi.org/10.32841/ILA.2023.29.05> (дата звернення: 22.05.2024).
8. Орлова О.О. Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу. *Юридична клінічна практика: становлення, сучасний стан та перспективи розвитку: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.*, м. Дніпро, 22 лист. 2022 р. Дніпро: ДДУВС, 2022. С. 151-154 URL: <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/10637> (дата звернення: 22.05.2024).
9. Ямковий В.І. Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу як один з етапів його адаптації до європейських правових стандартів. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 2. С. 33-39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pppd_2018_2_7 (дата звернення: 23.05.2024).
10. Пугаченко О. Б. Передумови адаптації українського законодавства до вимог Європейського Союзу. *World Scientific and Technical Trends'2022: International*

- scientific conference: Conference proceedings, October 2022, Karlsruhe, Germany.* Karlsruhe: Sergeieva&Co, 2022. P. 111–116. DOI: <https://doi.org/10.30888/2709-1783.2022-22-01-002> (дата звернення: 22.05.2024).
11. Шинкар В. А., Рошко С. М. Європейська трансформація України до Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* 2019. Вип. 27(2). С. 112-117. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/29280> (дата звернення: 23.05.2024).
 12. Вдовічен А. А., Воронова О. В. Євроінтеграційні досягнення України на шляху до членства в ЄС. *Інвестиції: практика та досвід.* 2024. Вип. 7. С. 35-41. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.7.35> (дата звернення: 22.05.2024).
 13. Біла В.Т. Розвиток співробітництва між Україною та ЄС у сфері ІТ та цифровізації. *The 4th International scientific and practical conference "Contemporary challenges of society and ways to overcome them"* (January 30 - February 02, 2024) Tallinn: International Science Group. 2024. С. 46-48. URL: <http://surl.li/tvmnx> (дата звернення: 22.05.2024).
 14. Крайник Г.С., Конституційний Суд України - реформування у напрямі євроінтеграції України. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2023. Вип. 5. С. 139-146. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.05.23> (дата звернення: 23.05.2024).
 15. Головань Т. Ефективність антикорупційного реформування в контексті євроінтеграції. *Правові виклики сучасності: Матеріали круглого столу (20 грудня 2022 р.).* Харків: Державний біотехнологічний університет. 2022. С. 53-58. https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/23755/1/mater_kr_stil_22-55-60.pdf (дата звернення: 22.05.2024).
 16. Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу: Указ Президента України від 11.06.1998 р. N 615/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/615/98#Text> (дата звернення: 23.05.2024).
 17. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text> (дата звернення: 22.05.2024).
 18. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 21.03.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011/conv#n2176 (дата звернення: 22.05.2024).
 19. Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 р. №847-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80#Text> (дата звернення: 22.05.2024).
 20. Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 р. №1106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.05.2024).
 21. Україна на шляху до ЄС: реалії і перспективи. *Національна безпека і оборона.* 2022. №1-2. С. 2-126. URL: https://razumkov.org.ua/images/journal/NSD187-188_2022_ukr_full.pdf(дата звернення: 22.05.2024).

22. Логвинський Г.В. Компаративістський аналіз законодавства зарубіжних країн про посягання на захисника чи представника особи. *Znanstvena Misel Journal*. 2021. Вип. 55. С. 18-21. URL: <http://surl.li/tuzbr> (дата звернення: 22.05.2024).
23. Індекс сприйняття корупції CPI 2023. Transparency International Ukraine. URL: <http://surl.li/mdnvr> (дата звернення: 23.05.2024).
24. Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС. Урядовий портал. 2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes> (дата звернення: 24.05.2024).
25. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом за 2023 рік. URL: <http://surl.li/twiez/> (дата звернення: 24.05.2024).